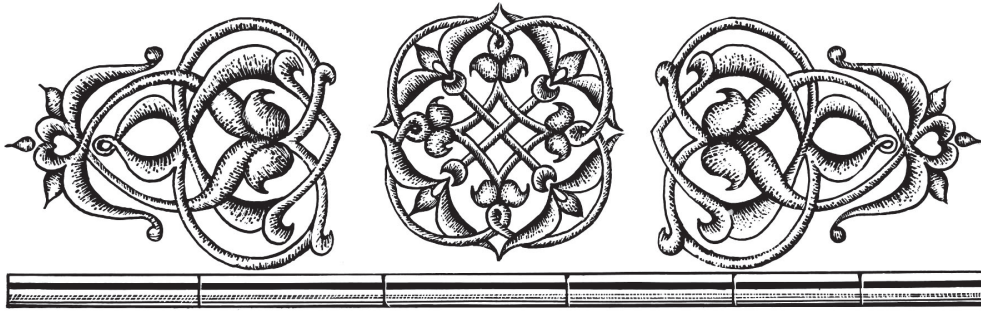

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

Մարդ ոչ ուսնալ է կորուսնալ:

Գարեգին Բ.

Կաթողիկոս Ամենայն Հայոց

Լաղուց սեպտեմբերն ընկալում է իբրեւ ուսումնական տարուայ սկիզբ եւ նոր յոյսեր ու նոր յոյզեր արթնացնում, նոր սպասելիքներ ուրուագծում կրթութեան ոլորտի մշակների մտքերում ու սրտերում...

Գիտութեան եւ դպրութեան կարեւորութիւնը մեր նախնիները գիտակցել են դեռեւս անյիշելի ժամանակներում, իսկ արդէն Սահակ-Մեսրոպեան շարժման առաջին իսկ օրերից Հայերը կրթութիւնը դիտարկում էին որպէս ազգապահպանութեան ճանապարհ: Մեսրոպ Մաշտոցից ու Սահակ Պարթեւից հարիւրաւոր տարիներ յետոյ, Գէորգեան հոգեւոր ճեմարանի առաջին տարեդարձը նշելիս՝ Գաբրիէլ արքեպս. Այվազեանցն առանձնակի շեշտում էր կրթութեան դերն ազգային դիմաստուները եւ ազգային կրօնը պահելու հարցում, նկատելով, որ եթէ կայ ու գործում է Գէորգեան ճեմարանը, այլեւս «ո՞ր այն իցէ այնուհետեւ Կղեմէս Գալանոս, որ կեծաւորութիւն յոյժ ի տգիտութիւն անձինն խառնեալ՝ ամբաստանութիւնս անյարիւս զանաւառ վարդապետութենէ հաւատոց մերոց կուտիցէ... Եւ բնաւ իսկ ո՞ր այն Տուայթ եւ Զարեմպա եւ Տի՛թրիխ եւ յաջորդ՝ նոցին համարձակեսցին այնուհետեւ դսրովել լուտերաքաւ զգեղեցիկ գեղեցիկ կարգս աստուածապաշտութեան մերոյ»:

Մեր նախնիների յատուկ վերաբերմունքը կրթութեան հանդէպ գրաւել է օտարների ուշադրութիւնը: ԺԸ. դարավերջին լոյս տեսած «Արեւելեան Եկեղեցիներ» գրքի հեղինակ էրնսթ Սիլուանուս Էփլեսարդի տողերից կարելի է հասկանալ, թէ իր պատկերացմամբ, գուցէ նաեւ իրականում, ինչի շնորհիւ են հայերը խուսափել հաւատափոխութիւնից եւ ձուլումից.

«եկեղեցին ու դպրոցը մշտապես կառուցել են միաժամանակ ու միեւնոյն բակում»: Միջին դարերում, երբ ասենք Եւրոպայում կրթութեան լեզուն լատիներէնն էր, հայերն այն քիչ ժողովուրդներից էին, որ ազգային լեզուով ապահովում էին կրթութեան բարձր որակ: Այսօր յիշեալ ոլորտի տարբեր տրամաշափի պաշտօնեաներ են ժամանում Հայաստան եւ պարտադրում են այդ ասպարէզի «նորագոյն ձեռքերումները»: Իսկ մենք, առանց տարբերակելու դրականն ու բացասականը, կուրօրէն ընդունում ենք բոլոր առաջարկները, ասես ամենեւին կրողն ու ժառանգորդը չենք դարաւոր փորձի ու աւանդների: Հին ժամանակներում, օտարութեան մէջ նոր համայնք հիմնելով, մեր նախնիները կարճաժամ ժամկէտում կարողանում էին կրթական սահուն գործընթաց ապահովել նոր սերնդի համար: Իսկ հիմա, երբ օժանդակ միջոցները տասնապատիկ զարգացել են, երբեմն նոյնիսկ մերձաւոր Սփիւռքում չենք կարողանում լուծել դասագրքերի կամ ուսումնական ծրագրերի հարցերը, մոռանալով, որ հայեցի կրթութիւնից զրկելով՝ ազգային արմատներից ենք զրկում: Նորը, լաւն ու առաջադիմականը միշտ պէտք է ընդունել եւ ճանաչել, բայց ոչ երբեք սեփականի, ազգայինի հաշուին: Միշտ պէտք է յիշենք Նղիշէի խօսքերը, որ դպրութիւն մեզ շնորհել են այն նոյն ձեռքերը, որ հաստատեցին երկինքն ու երկիրը եւ փորագրեցին քարեղէն տախտակները, հետեւաբար պարզապէս պարտաւոր ենք սրբօրէն պահել այդ աստուածային ընծան: Ուստի ցանկանք, որ վաղուց իբրեւ ուսումնական տարուայ սկիզբ ընկալուող սեպտեմբերը, որ նոր յոյսեր ու նոր յոյզեր է արթնացնում կրթութեան ոլորտի մշակների մտքերում ու սրտերում, իրականացնի հայեցի կրթութեան ջատագովների սպասելիքները:

